

Гордана ТОМОВИЋ
Историјски институт
Београд

КРИЧАНИ И КРИЧАК

Кричани и Кричак су два сродна међусобно повезана имена једног одређеног настањеног предела из историјске географије средњег Потарја. Њихова дуга и занимљива историја оставила је скромне трагове у писаним изворима, а далеко богатије у народном предању. Због тога су се њима бавили највише етнологи, док су други истраживачи о Кричанима писали махом узгред, или у радовима посвећеним другим племенским скупинама, у првом реду Дробњацима, и Матаругама. Проучаваоци традиције о Кричанима сагласно прихватају слику коју је створило предање да су они врло стари, пресловенски народ.¹ Од времена првих написа о Кричанима и Кричку појавили су се и неки нови извори и студије, па се чини да је вредно труда изнова сабрати расположиве податке из српских повеља, которског и дубровачког архива и из турских пописа, да би се, одвојено од слике коју је створила традиција, потражили одговори о њиховом пореклу, њиховим кретањима и сталним стаништима, о вери и занимању.

Област Кричак протеже се јужно од Пљеваља, између села Потпеће на северу и Прошћења на југу, од реке Таре на западу и изворишног дела реке Ћехотине и планине Стожер на источној страни. У географском смислу то је планинска површ на висини од 1200 – 1400 м, разуђена токовима притока Таре и Ћехотине, са пространим пашњацима међу којима се на највећем, у селу Крупице, могло напасати 15 - 20000 оваца.² У селу Косаници испод

¹ С. Томић, *Дробњак-антропогеографска испитивања*, Насеља српских земаља I, Српски етнографски зборник IV, Београд 1902, 357-497, стр. 452-454 (о Кричима); преглед литературе о Кричанима код: П. Влаховић, *Кричи и зачеци њиховог етничког раслојавања*, Гласник Етнографског музеја 33, Београд 1970, 93-108.

² П. Мркоњић /А. Пејатовић/, *Средње Полимље и Потарје у новопазарском санџаку*, Насеља српских земаља, књ. I, Српска краљевска академија, Српски етнографски зборник IV, Београд 1902, 247.

Црног врха сачувао се до данас потес Кричачко поље. Једна карта Јована Цвијића из 1914. године, на путу између села Потпећа и Премћана на Тари, бележи пет караула: Кричка, у Косаници, на висини од 1347 м, Стрбина (1275 м) код манастира Довоље, Рахманлија, караула Премћање у истоименом селу и караула Орашац, у рушевинама, на обали реке Таре.³

Познато је, да се први помен Кричана среће средином XIII века, у лимској повељи краља Уроша I којом цркви Св. Петра на Лиму додељује, поред других поседа, и село Простјеније у Брскову: Село оу Брьскова Простпанык а заселик моу Быстрица Добрихънина Гостиловина Стричина Плавъкы ... а Сельца Јасенова а планина моу Конь. а мега Простпаныю шть Таре оу стпаноу оу Паловыноу право по горьнемъ dialоу оузь врьдо оу Градьць шть Градьца по dialоу оу стоуденьць. оу Боурень. Съть Боурена право цпастомъ оу велию гороу оу Пысаноу клоу шть Пысане кле конь Диадина пола право Оугарьчь стоуденьць шть Оугарьча стоуденьца за Юлиану главоу оу Балоквиноу приаъзъ риаку приаъзъ Тароу право оузь врьдо оу планиноу по dialоу оу Кричанъ штоуде право оу Стольць шть Стольца оу Колпаныкоу шть Колпаныке оу планиноу. Оуворькь шть Оуворька на погорь оу Градьць. на погорь право по сриадѣ Каменице. право оу Тароу. приаъзъ Тароу оу Паловиноу.⁴

Већи број наведених топонима сачувао се до данас. Простјеније је данашње село Прошћење, са засеокима Гостиловина и Стричина на десној страни реке Таре, од засеока Добрихнина Бистрица постала су два засебна села - Бистрица и Добриловина на левој страни Таре, а Селца Јасенова су Јасићи, заселак у Горњој Добриловини. Атар села Прошћења са свим засеокима простирао се на обема странама реке Таре. На десној страни сеоска међа ишла је, од истока према западу, од обале Таре преко планине Бурена до границе брда и села Писана Јела, спуштајући се поново ка реци преко села Угарче, Љељеног врха (1856 м) и потеса Бјелојевине до газа Кулине, где се прелазила река Тара. На левој страни реке граница села Прошћења пела се *право уз брдо у планину*, што се прецизира у хрисовуљи појединачним навођењем међника: узбрдо развођем у *Кричан*, преко Стольца и Кољанке, до планине Уборак, потом низбрдо на Градац, даље по сред Каменице, одакле

³ J. Cvijić, *Eiszeitliche Vergletscherung der Gebirgsgruppen von Prokletije bis Durmitor*, 1: 200.000, Glasnik Srpskog geografskog društva, Godina III (1914) sv. 3 i 4, k.u.k. Militärgeographischen Institutes in Wien.

⁴ Хрисовуља о поседима Св. Петра на Лиму налази се у збирци српских средњовековних повеља у Архиву манастира Хиландара (АХС) под бројем 135/137, о томе: Д. Синдик, *Српска средњовековна акта у манастиру Хиландару*, Хиландарски зборник 10, Београд 1998, 9-134, стр.114-115 (опис хрисовуље краља Уроша I са потврдом архиепископа Арсенија I, датовано 1254-1265?). Део из лимске повеље наведен је на основу фотографије из грађе за *Српски дипломатар* (у припреми за штампу), за чије коришћење дугујемо захвалност колеги Душану Синдику.

је сеоски атар заокружен на реци Тари. Иако ниједан топоним није сачуван у истом облику, праћење међа на географској подлози показује да је село Прошћење са засеоцима захватало део високе пашњачке површи планине Сињајевине (1600-1800 m), укључујући катуне Боровац и Борова глава, на левој страни реке Таре, између села Доња Добриловина и Поља. Кричан из лимске повеље данас је потес Крције у селу Добриловина, са свега неколико кућа, смештен испод узвишења Градина (1655 m) и засеока Дубоки До. Катун Боровац и Борова глава вероватно су реликти имена планине Уборак, док се потес Крције налази управо тамо где хрисовуља смешта Кричан. Оба назива, Кричан и Крције, односе се на исто становништво, а судећи по правилима фонетике настали су готово у исто време, различитим преузимањем имена у словенској средини.⁵ На то указује и пример промене имена Кричани у грчкој, по свој прилици изворној средини. Сводном повељом из 1348. године цар Душан је доделио манастиру Хиландару село Кричани у околини Солуна.⁶ Данас је то село Критија, на турском Јени Кјој, североисточно од Солуна. Утицај грчког језика и византијске културе веома је рано почео да прожима све видове живота у средњовековној српској држави. Поред природног, готово осмоског притиска више културне средине на примитивнију, постојао је такође природан ток привредних и етничких мешања проузрокован сталним кретањима великих група сточара из Тесалије и других делова Грчке ка планинским подручјима средњег Балкана. У околини Враћа познат је средњовековни катун влаха Псодерци, данас село Содерце, чије се порекло оправдано везује за влахо - клисурску групу грчких цинцарских насеља југоисточно од града Лерина у северној Грчкој.⁷ Сточарска скупина Кричани на планини Уборку, што је можда старије име планине Сињајевине, могла је такође настати расејањем грчких сточара из околине Солуна. Прво повремено, а потом сталније, засновали су своја станишта у Потарју, са обе стране реке, како на јужним границама прошћењског метоха Св. Петра на Лиму - код Крција на Сињајевини, тако и на северним међама истог црквеног поседа у данашњем пределу Кричак.

Име Кричана, као и код других влашких скупина, потиче од личног имена Кричан, које је имао оснивач матичног катунa, и које се, као последица

⁵ А. Лома, *Топономастика и археологија - антички локалитети код Пљеваља и Пријепља и могући предсловенски остаци у тамошњој топонимији*, Оноματοлошки прилози X, Београд 1989, 1-32, на стр. 22 аутор закључује како се не би сачувало непостојање *ри* у случају раног словенског преузимања имена Кричани, већ би дало облик *Крчани*.

⁶ С. Новаковић, *Законски споменици српских држава средњег века*, Српска краљевска академија, Београд 1912, 418-423, стр. 423, бр.19 (прилози у Солуну и околини).

⁷ Мил. С. Филиповић, *Некада катун Псодерци сада село Содерце код Враћа*, Врашки гласник XII, Народни музеј у Врању, Врање 1966, 59-68, о Псодерцима стр. 63-65.

наследног старешинства, преноси на катун или групу катуна под именом Кричани, Кричке, Кричи или Кричићи.⁸ Очигледно способни, радни и успешни, Кричани су се брзо укључили у важне привредне и трговачке центре у средњовековној српској држави, без сумње преко оближњег рударског града Брскова. Тако се у Котору око 1280 - 1330. године помиње породица Cricichi, или de Crizco.⁹ Заједно са људима из влашких племена Дробњака, Матаруга и Бањана, од почетка XIV века, Кричани су пословали са Дубровчанима, бивали у споровима арбитри и кредитори, али још чешће отимали дубровачку стоку. У дубровачким нотарским списима забележено је 7. августа 1318. године да су Бранислав Кричић (Crichic), Првоје златар и Владоје Матаруг одређени за проценитеље у спору између једног Дубровчанина и Прибе Бабића, Влаха, који је томе Дубровчанину украо вола. Следеће године јемчили су двојица Бањана за истог Бранислава, чије је презиме забележено као Кричићовић (Cricichovich), када је оптужен да је од једног Дубровчанину украо 30 шкопаца.¹⁰ Везе са Дубровником и Котором и касније се нису прекидале, будући да су главни организатори караванске трговине између приморских градова и српског залеђа били Дробњаци. Упоредо са њима у дубровачку караванску трговину били су укључени Кричани као поносници, они који су на својим коњима преносили товар и наоружани луком и стрелом, мачем и штитом, обезбеђивали караван.¹¹ Тако су у једном судском спору у Дубровнику 17. септембра 1453. године оптужена браћа Добрија и Ђурађ Ненадићи из Кричка (de Crizche) да су са Хлапцем Богутовићем и људима Ивана Влатковића отели тројици Дубровчана осам брава и робу вредну двадесет перпера.¹²

Турци се у Потарју појављују већ крајем XIV века и одмах се укључују у домаћу пробитачну праксу пљачкања богатих дубровачких трговаца и њихо-

⁸ П. Влаховић, *Кричи и зачеци њиховог етничког раслојавања*, Гласник Етнографског музеја 33, Београд 1970, 93-108, стр. 94 (лично име Кричан); Ђ. Петровић, *Матаруге у касном средњем веку*, Гласник Цетињских музеја Х, Цетиње 1977, 95-129, стр. 102-105 (постанак имена влашких катуна); А. Лома, *Топономастика и археологија - антички локалитети код Пљеваља и Пријеполја и могући предсловенски остаци у тамошњој топонимији*, Оноματοлошки прилози Х, Београд 1989, 1-32, стр. 21 (лично име Кричан).

⁹ К. Јиречек, *Романи у градовима Далмације током средњег века*, Зборник Константина Јиречека I, Српска академија наука и уметности, Посебна издања књ. CCCLVI, Одељење друштвених наука књ. 42, Београд 1962, 272; А. Mayer, *Kotorski spomenici. Prva knjiga kotorskih notara od god. 1326-1335*, Zagreb 1951, 49 (Milla, .. aliter uxor Lore de Crizco, 30.IX 1326).

¹⁰ Ђ. Петровић, *Матаруге у касном средњем веку*, Гласник Цетињских музеја Х, Цетиње 1977, 95-129, стр. 110-111 (Бранислав Крич 1318. и 1319.).

¹¹ *Историја Црне Горе II/2*, Титоград 1970, 252 (П. Мијовић); о поносницима: Г. Шкриванић, *Путеви у средњовековној Србији*, Београд 1974, стр. 25-26, 39.

¹² Б. Храбак, *Прошлост Пљеваља по дубровачким документима до почетка XVII столјећа*, Историски записи, књ. XI, св. 1-2, Цетиње 1955, 1-38, стр. 14-15 (људи из Кричка).

вих каравана. Почетком октобра 1398. године Турци и шесторица влаха запленили су на Тари Дубровчанима велики караван од 4067 овнова и 15 коња натоварених воском и другом робом из Србије, због чега су се Дубровчани узалуд жалили кнегињи Милици, тада кира Евгенији, и кнезу Стефану, потом следеће године турским војводама Пашајиту и Сархану.¹³ Прагматични Дубровчани били су принуђени да прихвате битне промене у политици и трговачком промету према Брскову, где је успостављањем турске контроле царина и путева српска власт постајала све више номинална. Средином XV века формирано је турско крајиште под управом Иса-бега Исхаковића у чијем се личном поседу нашло и село Прошћење са засеоцима, на граници са Кричанима, а као последица крупних промена у структури становништва дошло је до промене старих обласних назива. Влашка скупина названа Лимски Никшићи запосела је део Потарја око Брскова. Када је у Прошћењу откривен нови рудник, турски крајишник добио је у замену три села на Косову, а некадашњи метох Св. Петра са засеоцима постао је 1455. године царски посед - султанов хас.¹⁴

После коначног пада Херцеговине под турску власт, Кричани су побеђени 1477. године као влашка нахија Кричка, подељена на пет џемата (друштвено-економске скупине), неједнаке величине.¹⁵ Према закону за влахе у вилајету Херцеговина плаћали су по филурију (златник) о Ђурђевдану и давали једну овцу са јагњетом или 12 акчи, једног овна или 15 акчи, на сваких 50 кућа два овна или 60 акчи, један шатор или 100 акчи; а у ратно време давали су по једног ешкинцију (војног поседника) на сваких 10 кућа. Испуњењем наведених обавеза ослобођени су осталих намета. Највећи је био џемат старешине нахије кнеза Бранислава Кричка, који је имао 78 домова и 12 неожењених. Две деценије касније, када је исламизација захватила Кричане, на челу џемата Бранислава је наследио Алија Кричка.¹⁶ Списак побе-

¹³ Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I-I*, Београд - Ср. Карловци 1929, 188-189, бр.194,195; Исто, *I-2*, Београд - Ср. Карловци 1934, 223, бр.805. Дубровачку преписку поводом ове велике пљачке анализира Жарко Шћепановић и закључује да је одраз двовлашћа у овоме делу Потарја, где су Срби имали номиналну, а Турци стварну власт, држећи под контролом путеве и утврђења: Ж.Шћепановић, *Средње Полимље и Потарје*, Српска академија наука и уметности, Етнографски институт, Посебна издања књ.20, Београд 1979, стр. 59 - 60.

¹⁴ Н. Šabanović, *Krajište Isa-bega Ishakovića zbirni katastarski popis iz 1455. godine*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo 1964, LV-LVI, 22, нап.177. Године 1453-1455. заселак Прошћења био је Стричина, а други, прочитан као Обколина (Рубколина), вероватно је Добриловина: *Насеља и становништво области Бранковића 1455. године*, приредио М. Мацура, Српска академија наука и уметности, Демографски зборник VI, Београд 2001, стр. 104-105 (О.Зиројевић).

¹⁵ А. Aličić, *Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovina*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo 1985, стр. 26-29 (нахија Кричка).

¹⁶ Н. Šabanović, *Bosanski pašaluk*, Svjetlost, Sarajevo 1982, стр. 166.

лежених лица 1477. године показује да су раздвајани чланови проширених породица, да би се постигао законом прописани цензус. Болисав, Болимир и Радоња били су браћа и припадали су једној породици, а побележени су као три домаћинства. Сличан случај је са породицом Радоње, сина Богдановог, из које је издвојен његов син Радман. Имена су највећим делом српска, а има и неколико влашких имена: Алто, Братул, Богун, Бојун, Бубул, Наг, као и један исламизовани - Скендер, син Оливера. Никола, син Кричка, био је на челу другог џемата Кричана који је бројао 57 домова и 12 неожењених. И међу њима су као посебни домови регистровани чланови исте породице: Ненко и Ненад, синови Бранка; Рајкови синови Степан, Херак, Никша и Вукоче; Ђурађ и Машут, синови Борине; Вукша, Милун и Радич, синови Радосава; Божетко и Бранко, синови Ђуре; Иван, Ђурађ и Цветко, синови Брајка. И ту су имена српска, а међу њима је био и један поп - Борић, са своја два сина. Влашком именослову припадају: Кричка, Богул, Машут, Никун, Радул, Каран, Херак, али њихови синови или очеви имају српска имена. Џемат Радича, сина Боготе, бројао је 29 домова и 6 неожењених. Међу српским именима издвајају се као аромунског порекла: Витуш, Паскаш, Богут, Ђан. Скупина Раденка, Божидаровог сина, имала је 16 домова и два неожењена, од којих је један био вођа џемата. Зимовали су у селу Хоћевина, југозападно од Пљеваља. Сви, изузев Богуна, имају српска имена.

Од пет џемата Кричана други по величини био је џемат Добривоја, сина Ненада, са 67 домова и 18 неожењених. Поглавар џемата помиње се двадесетак година раније у тужби коју су против више лица из Пљеваља и околине подигли тројица Дубровчана.¹⁷ Влатко Прибисалић, Радил Машић и Андрија Влатковић на суду у Дубровнику 17. септембра 1453. године оптужили су браћу Добрија и Ђурђа Ненадића из Кричка (de Crizche) да су им са Хлапцем Богутовићем и људима Ивана Влатковића отели осам брова и робу вредну двадесет перпера.¹⁸

И у скупини Добривоја, или Добрије Ненадића веће породичне заједнице разбијене су на посебне домовне: четири Ненадова сина, седам синова Богуте, четворо браће синови Радованови, три Божидарова сина. Има имена по надимку - Добри, Грбац, као и неких, која су или погрешно забележена или прочитана: Малајац, Стиховас, Гојит. У том џемату уписана је и једна удовица - Дивна.

Изузев Раденковог џемата, остали су зимовали на једној трећини места Пауче (село Маоче, југозападно од Пљеваља), Козица (село у горњем току

¹⁷ *Историја Црне Горе II/2*, Титоград 1970, 252 (П. Мијовић); о поносницима: Г. Шкривањ, *Путеви у средњовековној Србији*, Београд 1974, стр.25-26, 39.

¹⁸ Б. Храбак, *Прошлост Пљеваља по дубровачким документима до почетка XVII столећа*, Историјски записи књ. XI, св.1-2, Цетиње 1955, 1-38, стр. 14-15 (људи из Кричка).

Ћехотине, југоисточно од Пљеваља) и Петине (данас Битине јужно од Пљеваља), као и у местима Кржава, Јазвине и Скробочац, а летовали су на местима званим Јечмиште (катун Јечишта на Сињајевини источно од Шавника), Модра, Бучи, Студенац (село Студенци у Шаранцима), Никопода (вероватно Његобуђа источно од Жабљака), Пасјевићи (?) (Пешелевица југоисточно од Жабљака), Рађево (Рађевине југоисточно од Жабљака), Брда, Средња брда (Велико брдо на планини Ивици северно од Шавника) и Гозице (Гоницка код Добриловине).

Подаци из турског пописа Херцеговине из 1477. године потврђују да је предање о Кричанима верно када их смешта у предео Језера у суседству Дробњака.¹⁹ Места која су остала непозната: Кржава, Јазвине и Скробочац, чији су називи можда погрешно забележени или прочитани, у ствари су била и остала стална станишта Кричана. За разлику од села ближе Пљевљима - Хоћевине, Маоче и Козице, где су могли да користе само једну трећину стаја за стоку и кућа за своје породице, места Кржава, Јазвине и Скробочац користили су у целости. Треба их тражити између Таре и Стожера, на подручју данашњих села Крупице, као и Барице, где постоје потеси названи Кричачке ливаде и Кричка локва. У непосредном суседству, делом у Барицама, на планинским површима села Прошћења и према реци Љубовићи, 1477. летовали су цемати влаха нахије Љубовиђе, а међу летњим стаништима помињу се и данас позната места: село Потрк, Коњ, Играч (планина Угарча), планина Бурен, село Жари и село Барице.²⁰ Између нахије Кукња на северу, нахије Лимски Никшићи на југу и нахије Љубовиђе на источној страни, зимска станишта нахије Кричке биле су омеђене планином Лисац и током реке Таре и Селачке реке на западној и јужној страни, заобилазећи атар села Прошћења, затим обронцима Стожера и Црног врха на источној страни, обухватајући села Козицу, Маоче, Косаницу и Глибаће на северној страни. Летња станишта цемата нахије Кричке запремала су простране пашњаке на планини Сињајевини јужно и источно од Жабљака.

Именослов сточарске скупине нахије Кричка из 1477. године показује готово у потпуности српско становништво, међу којем је приметан и другачији, влашки и несловенски етнички супстрат. Иако нека имена одзвањају приморски, као Андрија, Дује, присуство попа говори о православљу свих Кричана, изузев једног муслимана. Поред узгоја стоке, као главног занимања становништва, и војних обавеза, постојали су у нахији и мајстори нај-

¹⁹ П. Влаховић, *Кричи и зачеци њиховог етничког раслојавања*, Гласник Етнографског музеја 33, Београд 1970, 93-108, стр. 98.

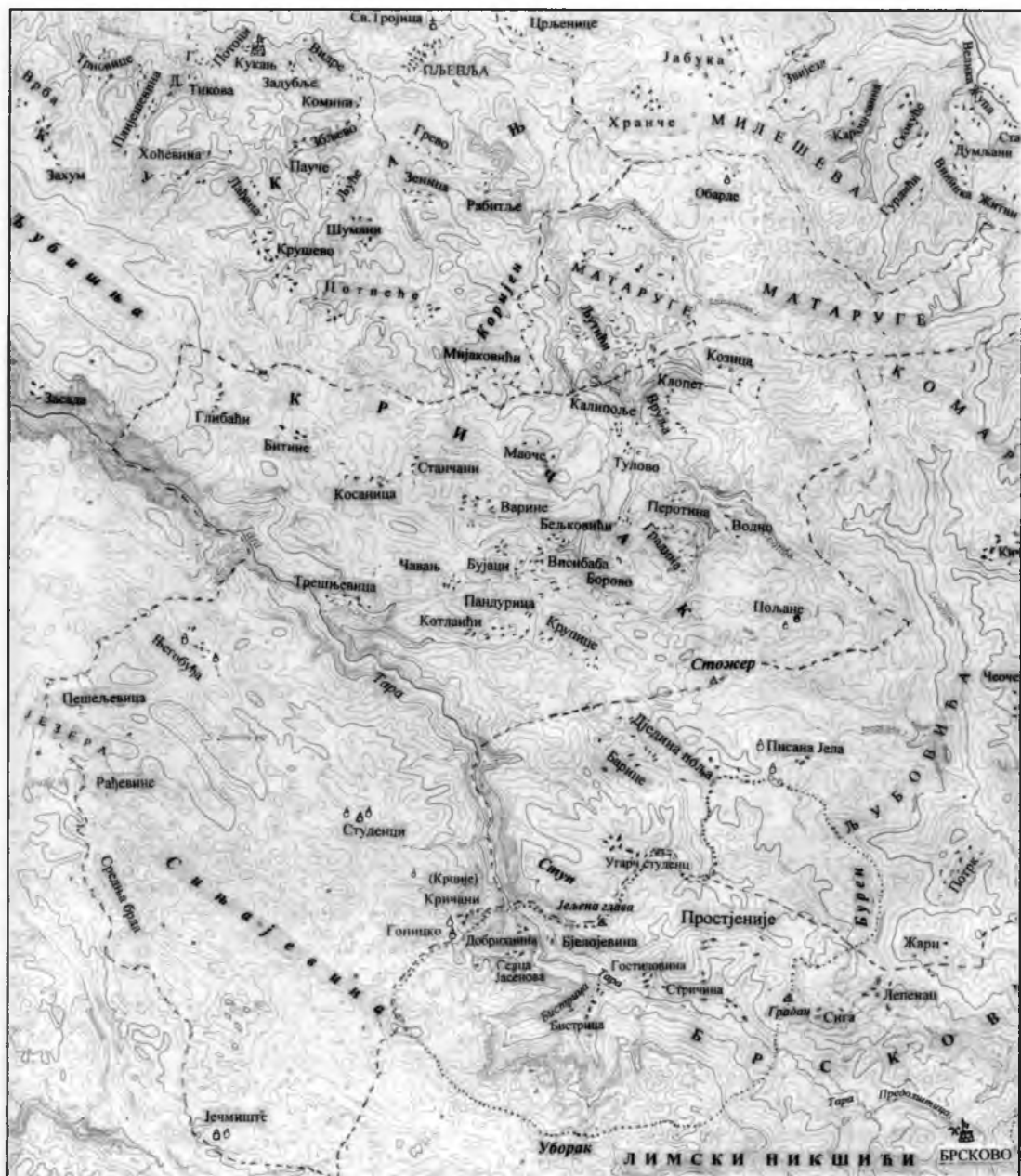
²⁰ А. Aličić, *Poimenični popis sandžaka vilajeta Hercegovina*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo 1985, стр. 53. Н. Филиповић, *Власи и успостава тимарског система у Херцеговини*, Годишњак књ. XII, Центар за балканолошка испитивања, књ. 10, Сарајево 1974, стр. 146.

старијег - ковачког заната, по један у три џемата. Велики број неожењених, синова, браће, без старца, одаје младо и витално становништво. Управо због способности преживљавања њених становника, вичних коњу и оружју, и неке самосвојности коју су задржали као прадавни и наслеђени генетски запис, малена нахија Кричка и њени становници и угледни кнежеви, опстали су готово до ослобођења тих крајева од Турака.

У рукописној заоставштини Атанасија Пејатовића, која се чува у Завичајном музеју у Пљевљима, постоји попис петнаест села и петнаест заселака који су крајем XIX века спадали у Кричак.²¹ Међу селима помињу се данашња насеља јужно од Пљеваља: Станчани, Битине, Крупице, Глибаћи, Вруља, Пандурица, Косеница, Тулово (заселак Подборова југозападно од Вруље), Варине, Водно (заселак Градине јужно од Вруље) и Козица. Нестало село Таретина вероватно се налазило на реци Тари, а село Трешњевица биће да је заселак Трешњица код Ђурђевића Таре. Међу засеоцима побележени су: Калипоље (заселак Вруље на реци Ђехотини), Изласци (потес између села Битина и Косаница), Котлаићи (заселак Доњих Крупица), Градина (село јужно од Вруље), Бељковићи (заселак села Бујаци), Пољане (заселак села Пушањски До јужно од Косанице), Чавал (село западно од Крупица), Борова (село јужно од Вруље), Владине (заселак Влаовина у селу Вруља), Перотина (заселак Перотин у селу Градина); Бујаци (село северно од Крупица), Клопет (село северно од Вруље), Ђурића Брдо (брдо 1084 м у селу Вруља), Беирановина (Берјановина заселак Вруље), Висибаба (заселак Бујака)²². Није било могуће установити где су се налазила село Подбуква и засеоци Пиревине и Пођенице. Наведена насеља обухватала су област омеђену реком Таром на западу и планинама Стожер и Црни врх на источној страни, која се простирала јужно од Потпећа на северу и северно од села Премћана и Прошћења на југу. У односу на територију коју су Кричани стално насељавали и на подручја којима су се кретали са својим стадима током средњег века и у периоду под турском влашћу, област Кричак крајем XIX века знатно

²¹ Архив Завичајног музеја у Пљевљима, Фонд Атанасија Пејатовића, свеска 5/А, инв. бр.22. Документ је први поменуо Петар Влаховић, али га није објавио: П. Влаховић, *Кричи и зачеци њиховог етничког раслојавања*, Гласник Етнографског музеја 33, Београд 1970, 93-108, стр. 98. На два листа, лепим рукописом, који не личи на рукопис Атанасија Пејатовића, већ потиче из пера неког његовог сарадника, вероватно свештеника, сасвим кратко убележена су села, подвучени засеоци, православне породице и њихове славе. Набројана су следећа насеља у Кричку: Станчани, Битине, Крупице, Глибаши, Вруља, Пандурица, Таретина, Калипоље, Трешњевица, Косеница, Изласци, Котлаићи, Подбуква, Тулово, Градина, Бељковићи, Пољане, Пиревина, Варине, Чавал, Борова, Водно, Владине, Перотина, Бујаци, Пођенице, Клопет, Козица, Беирановине, Ђурића Брдо, Висибаба.

²² В. Деспотовић, *Вруља и Вруљани*, Библиотека „Хронике села“, Београд 1997, стр. 12-13 (Ђурића брдо, засеоци Вруље).

Насеља области Кричак (среди́на XIII - крај XIX века)

..... међе брсковог метоха Хумске епископије 1254. године

----- границе нахије Кричак и суседних нахија (1468/9, 1477, 1485)

је смањена, што је била природна последица територијализације Кричана, миграција, и промене привредне и друштвене структуре становништва. Изгубивши првобитно самосвојно људство, Кричак је остао без животних сокова. То је данас само географски, готово заборављени назив једне мање области средњег Потарја. Предање о Кричима, по коме су били другачији од својих суседа, још живи у пошалицама. Може се и данас чути да се садашњи житељи тога краја, као и они отуда родом, иако одавно отиснути на друге стране, са помало подсмешљивим призвуком називају Кричке и Кричкови.

Gordana Tomović

KRIČANI AND KRIČAK

Summary

The Vlach katun of Kričan, probably of Greek -Tzintzar origin, at the beginning of the XIII century has been spreading on the mountain Sinjajevina, bordering on the ecclesiastic estate of the church of St. Apostles near Bijelo Polje and of the Hum Bishopric. Along with the slavisation of this group its more permanent settlements gradually have appeared on the right side of the river Tara. The mobility of Kričan, cattle and horse breeding, enabled their inclusion in the trade and transport of the coastal towns, where some of them appeared in the historical sources under the common name as Criche. Thus they were registered in 1477. by the Turks, who named the nahi Krička after the name of its inhabitants. The nahi had five groups – djemats, with several katun settlements on the mountain Sinjajevina. They had been spending winter south of Pljevlja in the villages Hočevina, Maoče, Kozica, Bitine, Barice and Krupice. Owing to the ability to survive of its inhabitants, skilled with horses and arms, the little nahi of Krička, its population and respectable chiefs – princes, have outlived nearly till these regions were liberated from the Turks. The old population being lost by migrations and the changes in the economic structure, to-day Kričak is only geographic, almost forgotten naming of one part in the region of the middle Potarje.